

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jan Sedmidubský: *Obraz sudetských Němců a sudetoněmecká otázka v českém hraném filmu 1945 – 1969.*

Diplomová práce. Katedra filmových studií FF UK, Praha 2006.

Diplomová práce Jana Sedmidubského tematizuje výbušné politické téma poválečných českých dějin, téma, které ovlivňuje i aktuální českou politiku vůči mohutnému a mocnému německému sousedu a které mimochodem bizarním způsobem rezonuje i v polistopadové kinematografické legislativě. Jde o tematologickou monografii s kořeny v politických dějinách, která se zabývá filmovým zobrazením vyhoštěného etnika i filmovým zobrazením aktu onoho vyhoštění. Toto traumatické téma česko-německých vztahů a problém jeho filmového zpracování se sestává z několika vrstev. Tu první tvoří přirozeně vlastní historická skutečnost, další její dobová reprezentace ve médiích, dále jsou ve hře proměny postojů české společnosti k tomuto tématu ve sledovaném období, přičemž ona „česká společnost“ zahrnuje vedle široké veřejnosti i mocenský aparát ÚV KSČ s jeho propagandistickými koncepty, resp. zahraničněpolitickou strategií komunistického Československa. Vše se navíc děje v rámci zestátněné, centrálně řízené kinematografie se silně institucionalizovanou dramaturgií, a to v období neuvěřitelně dynamickém v rovině tematických preferencí i v rovině stylové. Všechny tyto vrstvy autor dokázal průběžně a souběžně vnímat, a to s pozoruhodnou přirozeností. Nikde nemáme pocit nějaké povinně naroubované vsuvky, všechno plyne logicky, a přitom nemechanicky.

Práce je strukturována podle jednotlivých titulů, jimž se autor věnuje velmi cíleně právě z hlediska reprezentace sudetoněmecké problematiky. Vůbec jeho „tah na branku“ je neúhybný, ví velmi přesně za čím jde. To, za čím jde, bych artikuloval jako strategii reprezentace sudetoněmecké problematiky. Autor sice s těmito pojmy neoperuje, zato je ale beze zbytku naplňuje. Nevstupuje do fikčních světů jednotlivých filmů, necit'uje do postav, zůstává důsledně vně a z boku rozkrývá techniku fikčního konstruktů. Využívá přitom vždy plného „kinematografického cyklu“ od literární přípravy přes průběh natáčení, vlastní film až po jeho dobové přijetí a dokonce i jeho televizní uvádění v následujících dekadách. Stihá si přitom všimnout – třebaže periferně – i stylu a dílčích výrazových prostředků, vnímá i otázku hereckého obsazení. Zkrátka je intenzivně znát, že tuto práci nepíše historik se specializací na *Zeitgeschichte*, nýbrž historicky poučený absolvent filmové vědy, který dokáže pramenný potenciál filmu vysát důkladněji. Aniž by to okázale prezentovala, má práce velmi důkladný heuristický základ. Zároveň je okamžitě zřejmé, že se autor i v obecně historické rovině tématu velmi dobře orientuje. Projevil rovněž cit pro velmi přesné dávkování historického kontextu i pro jeho prolnutí s interpretacemi jednotlivých filmů. U každého filmu si klade otázku, jakou dobovou funkci daná reprezentace sudetoněmecké problematiky měla. Jeden příklad

za všechny: Weissova ULOUPENÁ HRANICE je mu příkladem filmu, který měl odsun Němců ospravedlnit a nevratným vyhocením konfliktu dokázat, že žádné jiné řešení česko-německého soužití v rámci hranic jednoho státu neexistuje. Velmi vnímavě rovněž sleduje, jak celou otázku zkomplikoval vznik NDR a jak se v padesátých letech složitě formuje – dílem na bázi proletářského internacionalismu – diferencování mezi „hodnými“ a „zlými“ Němci, zjednodušeně řečeno mezi východoněmeckými komunisty a západoněmeckými revanšisty.

Celou práci prosvítá neokázale, ale zřetelně autorův občanský postoj k tématu, ostatně jedna z hnacích sil celého textu. Zvláště patrné je to v poslední, resumující kapitole, kupříkladu v úvaze o samotném pojmu „odsun“, jež autor vnímá jako eufemismus (vybavuje se mu přitom „odsunutí problému“). Přichází s vlastním pojmem, jenž daleko přesněji postihuje tragické události prvních poválečných měsíců – zavržení. Zavržení etnické menšiny vládnoucím většinovým etnikem.

Bavila mě i literární stránka práce, její stylistická vyzrálost a talentovanost, jež se koneckonců dá vyčíst již z obsahu. Malá ochutnávka v podobě názvu 9. kapitoly: *Adelheid – návrat do minového pole*. Takže podtrženo a sečteno diplomovou prací Jana Sedmidubského **doporučuji** s hlubokým přesvědčením k obhajobě a neumím si představit jinou klasifikaci nežli *výborně*.

V Chýnově 19. září 2006

Ivan Klimeš

